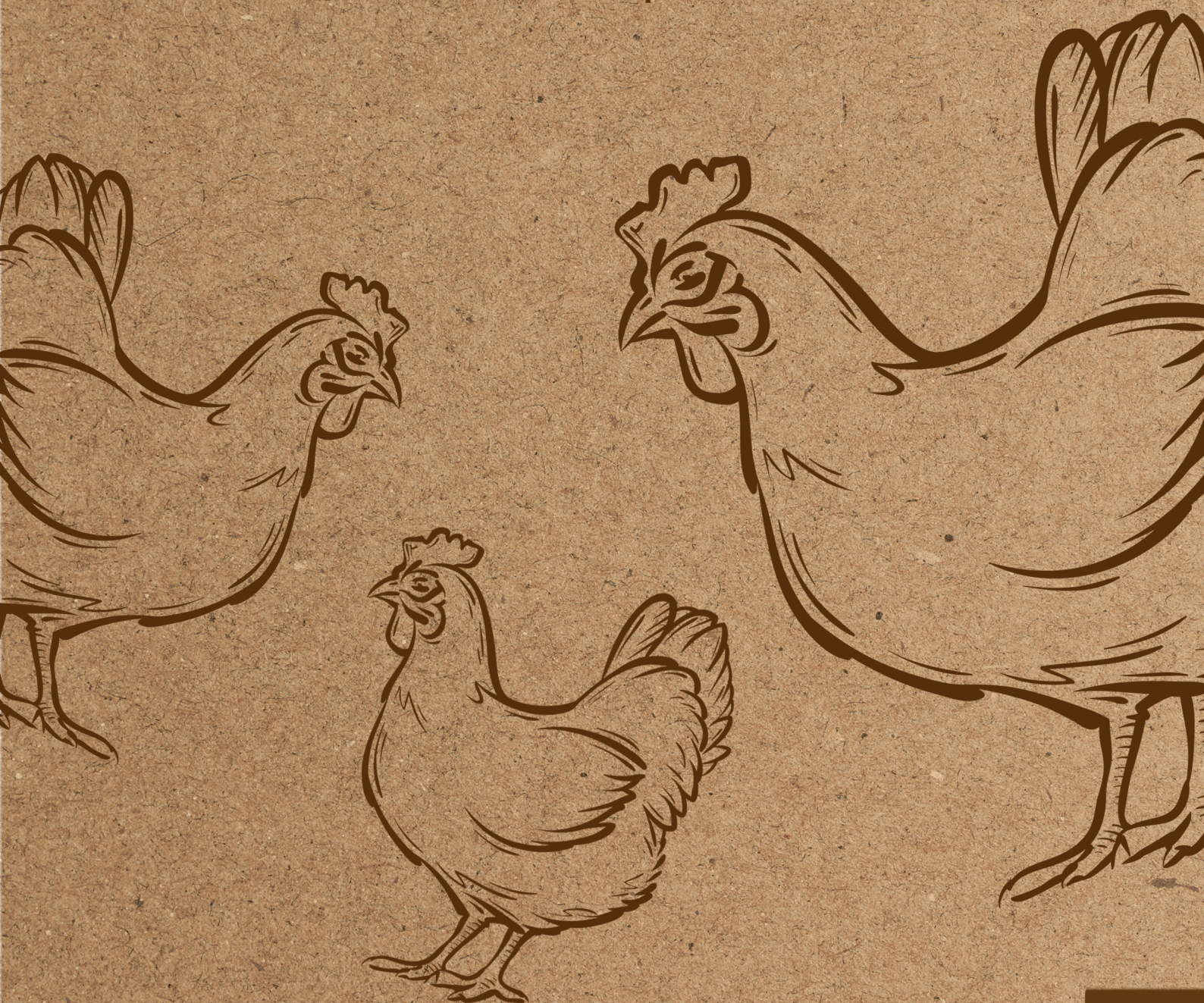

dr inż. Ewa Sosnowka-Czajka

**OPTIMALIZACJA CHOWU KUR NIEŚNYCH
w ROLNICTWIE EKOLOGICZNYM,
w ASPEKCIE POPRAWY ZDROWOTNOŚCI
NIOSEK oraz WYLEGOWOŚCI
i JAKOŚCI PISKLĄT**

*Badania zrealizowano na podstawie decyzji
Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr HOR.re.0275.2017*
Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy
Zakład Hodowli Drobiu

Badania zrealizowano na podstawie decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
nr HOR.re.027.5.2017

**OPTIMALIZACJA CHOWU KUR NIEŚNYCH
W ROLNICTWIE EKOLOGICZNYM
W ASPEKCIE POPRAWY ZDROWOTNOŚCI NIOSEK
ORAZ WYLĘGOWOŚCI I JAKOŚCI PISKŁĄT**

dr inż. Ewa Sosnówka-Czajka

Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy
Zakład Hodowli Drobiu

W produkcji ekologicznej nieodzowne jest ciągłe dbanie o wysoki poziom stanu zdrowia drobiu, dzięki czemu produkcja drobiarska jest opłacalna a uzyskiwane produkty charakteryzują się wysoką jakością. Jednym z najważniejszych aspektów ekologicznej produkcji drobiarskiej jest zapobieganie chorobom, przy licznych obostrzeniach w stosowaniu leków weterynaryjnych, jak i środków paszowych oraz dezynfekcyjnych. Wiadomo, że spadek naturalnej odporności wiąże się z pogorszeniem wyników produkcyjnych np. obniżeniem nieśności, gorszą wylęgowością czy wzrostem śmiertelności. Stąd najlepszą drogą immunoprofilaktyki w produkcji ekologicznej jest dobór odpornych ras lub linii oraz stosowanie praktyk hodowlanych stymulujących odporność oraz zapobiegających występowaniu infekcji. Dodatkowymi elementami wspomagającymi powinna być fitoterapia, czyli ziołolecznictwo. Obecnie, w produkcji ekologicznej, coraz szersze zastosowanie mają zioła i mieszanki ziołowe wpływające dodatnio na przemianę materii i stan zdrowia zwierząt oraz na ich produktywność i wykorzystanie paszy, a także na efekty reprodukcji.

METODY POPRAWY ZDROWOTNOŚCI KUR NIEŚNYCH RAS RODZIMYCH UTRZYMYWANYCH W GOSPODARSTWACH EKOLOGICZNYCH

W rolnictwie ekologicznym ukierunkowanym na produkcję zwierzęcą zaleca się wykorzystywanie ras rodzimych charakteryzujących się stosunkowo dużą zdrowotnością i odpornością na niekorzystne warunki środowiskowe. Do produkcji ekologicznych jaj spożywczych szczególnie polecane są kury rasy Zielononóżka kuropatwiana oraz kury Rhode Island Red potocznie zwane Karmazynami. Pomimo stosunkowo dobrego przystosowania tych kur do klimatu panującego w Polsce zaleca się jednak stosowanie naturalnych środków poprawiających odporność w celu zwiększenia opłacalności produkcji ekologicznych jaj. W tym celu możemy zastosować w żywieniu niosek dodatek jeżówki purpurowej lub mieszanki ziołowej (składającej się z tymianku właściwego oraz jeżówki purpurowej) podawanej wraz z paszą.

1. Wykorzystanie jeżówki purpurowej jako czynnika poprawiającego zdrowotność kur nieśnych w chowie ekologicznym.

Jeżówka purpurowa od wieków wykorzystywana jest w medycynie ludowej, jako środek pobudzający układ odpornościowy i zmniejszający wrażliwość na infekcje wirusowe oraz bakteryjne, a także poprawiający ogólną odporność organizmu.

W celu poprawy kondycji i zdrowotności kur nieśnych ras rodzimych zaleca się podawanie jeżówki purpurowej (*Echinacea purpurea* (L.) Moench.) już od 16 tygodnia życia niosek w ilości 10 g na każdy kilogram podanej paszy. Przed podaniem paszy jeżówka powinna być dokładnie wymieszana z paszą przeznaczoną do żywienia kur.

Jeżówkę należy podawać minimum 5 tygodni, przy czym optymalny okres karmienia wynosi 8 tygodni. Po tym okresie zaleca się zastosowanie ok. 6 miesięcznej przerwy i powtórzenie podawania jeżówki w takim samym układzie jak poprzednio tj. 10 g jeżówki purpurowej na 1 kg paszy przez okres 5-8 tygodni. W zależności od długości odchowu (utrzymania) kur można powtarzać zalecane cykle podawania jeżówki.

Na rynku krajowym dostępna jest certyfikowana jeżówka purpurowa, co znacznie upraszcza wykorzystanie tego zioła w gospodarstwach certyfikowanych.

2. Poprawa zdrowotności oraz produktywności kur ras rodzimych w wyniku zastosowania paszy z dodatkiem mieszanki ziołowej.

W gospodarstwach ekologicznych utrzymujących kury nieśne ras rodzimych zaleca się stosowanie jako dodatku do paszy mieszanki ziołowej stymulującej odporność oraz trawienie i przemianę materii u niosek. Proponowana mieszanka ziołowa składa się z tymianku właściwego (*Thymus vulgaris* L.) i jeżówki purpurowej (*Echinacea purpurea* (L.) Moench.) w proporcji 1,5:1 i może być podawana już od 16 tygodnia życia kur przez okres 8-10 tygodni. Po tym okresie zaleca się zastosowanie ok. 6 miesięcznej przerwy i powtórzenie podawania mieszanki ziołowej w takim samym układzie jak poprzednio tj. przez okres 8-10 tygodni. W zależności od długości odchowu (utrzymania) kur można powtarzać zalecane powyżej cykle podawania mieszanki ziołowej.

Przygotowanie mieszanki paszy i ziół: do każdego kilograma paszy przeznaczonej do żywienia kur nieśnych należy dodać 15 g tymianku właściwego oraz 10 g jeżówki purpurowej i dokładnie wymieszać z paszą. Na rynku krajowym dostępna jest certyfikowana jeżówka purpurowa jak i certyfikowany tymianek właściwy.

Stosując w żywieniu ekologicznych kur nieśnych ras rodzimych proponowaną mieszankę ziołową można uzyskać poprawę zdrowotności i ogólnej kondycji ptaków. Ponadto zalecana mieszanka ziołowa wpływa korzystnie na produktywność kur nieśnych: wzrasta liczba jaj od nioski i poprawia się wykorzystanie paszy oraz zwiększa się masa jaja.

METODY POPRAWY WYLĘGOWOŚCI I JAKOŚCI PISKŁAT RAS RODZIMYCH W GOSPODARSTWACH EKOLOGICZNYCH

Zakup ekologicznych piskląt przeznaczonych do produkcji nieśnej jest bardzo utrudniony w warunkach krajowych. Dopuszczalne odstępstwa w produkcji ekologicznej dotyczące konwersji piskląt pochodzących z chowu konwencjonalnego są tymczasowe i na dłuższą metę producenci ekologicznych jaj muszą się liczyć z tym, że zostaną one uchylone przez Unię Europejską. Produkcja ekologicznych jaj wylęgowych niestety boryka się z wieloma problemami, między innymi jaja ekologiczne są mniejsze niż pochodzące z chowu konwencjonalnego, stąd pisklęta wylęzione na certyfikowanych fermach również są mniejsze i słabsze, a ograniczenia w stosowaniu środków leczniczych oraz profilaktycznych przyczyniają się do zwiększonych upadków wśród ekologicznych piskląt. Ponadto niższa nieśność ekologicznych kur prowadzi do wydłużonego okresu zbioru jaj wylęgowych, co w konsekwencji skutkuje wzrostem zamieralności zarodków. Dlatego poprawa zdrowotności niosek jak i piskląt na certyfikowanych fermach przy zastosowaniu zabiegów dopuszczalnych w rolnictwie ekologicznym powinna być w obecnej dobie priorytetem.

1. Dwuskładnikowy dodatek ziołowy poprawiający wylęgowość i jakość piskląt w gospodarstwach certyfikowanych.

Mieszanka ziołowa składająca się z tymianku właściwego (*Thymus vulgaris* L.) i jeżówki purpurowej (*Echinacea purpurea* (L.) Moench.) podawana wraz z paszą kurom ras rodzimych poprawia zapłodnienie, zwiększa wylęgowość i zmniejsza zamieralność zarodków. Ponadto przyczynia do poprawy jakości piskląt: wyklute pisklęta mają wyższą masę ciała oraz lepszą odporność, co bezpośrednio wpływa na mniejsze upadki piskląt w okresie pierwszych dwóch tygodni życia.

Zaleca się, aby minimum 8 tygodni przed zbiorem jaj wylęgowych karmić kury mieszanką ziołową składającą się z tymianku właściwego (*Thymus vulgaris* L.) i jeżówki purpurowej (*Echinacea purpurea* (L.) Moench.) w proporcji 1,5:1.

W celu przygotowania mieszanki paszy i ziół należy do każdego kilograma paszy dodać 15 g tymianku właściwego oraz 10 g jeżówki purpurowej, a następnie starannie wymieszać z paszą. Na rynku krajowym dostępna jest certyfikowana jeżówka purpurowa jak i certyfikowany tymianek właściwy.

2. Jeżówka purpurowa jako czynnik zwiększający wylęgowość i masę jednodniowych piskląt ras rodzimych.

W przypadku kur utrzymywanych w gospodarstwach certyfikowanych z przeznaczeniem na produkcję jaj wylęgowych ekologicznych lub prowadzenie własnego wylęgu piskląt ekologicznych (bez konieczności zakupu z zewnątrz materiału zwierzęcego pochodzącego z hodowli konwencjonalnej i zastosowanie procedury konwersji) bardzo dobre efekty przynosi zastosowanie do paszy dodatku ziół w celu zwiększenia odporności kur, poprawy wylęgowości oraz jakości jednodniowych piskląt.

Karmienie kur ras rodzimych paszą z dodatkiem jeżówki purpurowej (*Echinacea purpurea* (L.) Moench.) poprawia zapłodnienie i wylęgowość, przyczynia się do wyższej masy ciała jednodniowych piskląt oraz do poprawy ich zdrowotności, co odzwierciedla się w mniejszych upadkach piskląt w pierwszych dwóch tygodniach odchowu.

W tym celu należy karmić kury paszą wymieszaną z certyfikowaną jeżówką purpurową w ilości 10 g jeżówki na każdy kilogram podanej paszy.

Mieszanke paszy i jeżówki purpurowej zaleca się podawać kurom przez minimum 8 tygodni przed pierwszym zbiorem jaj do wylęgu.

Fot. 1. Suszona certyfikowana jeżówka purpurowa (*Echinacea purpurea* (L.) Moench.)

(Fot. E. Sosnówka-Czajka)

Fot. 2. Suszony certyfikowany tymianek właściwy (*Thymus vulgaris* L.)

(Fot. E. Sosnówka-Czajka)

Fot. 2. Jednodniowe certyfikowane pisklęta kur rasy Zielononóżka Kuropatwiana oraz Rhode Island Red

(Fot. E. Sosnówka-Czajka)